

L'escriptor palestí israelià

Una xica àrab ben plantada ha quedat amb Jossi, un jueu pàl·lid que seu amb ella a la taula del costat. “Pense –diu Sayed Kashua– que ella és massa bona per a aquest Jossi.” Quan la porta a la nostra taula somriu seriosa. Li diuen Amani. La música sona fort, però no ens priva de parlar. Ell diu que és una “nacionalista”. Ella, que el seu llibre és destructiu. Tot i que seia a una taula amb un jove jueu.

“Perjudiques la causa palestina –afirma Amani, que ja no somriu–. Escris en hebreu, això és el pitjor. Escris per als jueus.”

“Però en realitat els àrabs només llegeixen el meu llibre perquè és en hebreu”, explica Sayed Kashua, l'israelià palestí, el palestí israelià.

Déu meu, que complicats que són. Jerusalem és la ciutat de les contradiccions santes. Una ciutat per on es passeja la paranoia. La ciutat de les disputes profanes.

“I què significa això de la causa palestina”, pregunta Kashua quan Amami ja ha tornat amb Jossi, que l'ha esperada immòbil davant la seua cervesa. Kashua, de 35 anys, té un cap ample i una ment àgil. Li agrada discutir. Sap que les disputes són una forma d'educació. I educació és allò que li cal al país, un Israel etern, pobre, testarrut, embolicat en la religió. “Només vull viure la meua vida”, afirma.

Tanmateix, això és difícil d'aconseguir si no et deixen tranquil, si sempre arriba algú que et diu: “Tu ets àrab, tu ets jueu”, si sempre hi ha algú que construeix un mur o llança una bomba.

Som al bar Sira, al Jerusalem oest, on viuen els jueus, no els àrabs. Les parets són plenes de gargots. Al lavabo sembla que hi hagueren vomitat cada tarda i darrere el taulell hi ha un home amb barba espessa i ulleres com les de John Lennon que espera la revolució.

És el bar de la darrera novel·la de Kashua (encara sense versió catalana), que té un títol un poc curiós, *Segona persona singular*, que hom oblida ràpidament, perquè interessa més la

El palestí Sayed Kashua és un dels millors escriptors de l'Israel modern. A les seues novel·les descriu una generació jove d'àrabs que –tot i sentir-s'hi encara forasters– fa temps que s'obrin camí al centre de la societat israeliana.

història que no el significat del títol. L'autor narra amb habilitat i eficàcia dues històries paral·leles que només s'entrecruen breument i es complementen. Parla d'Amir, un estudiant, i d'un advocat sense nom que creu que la seua dona estima un altre home, i que finalment desperta en aquest bar, en aquest lavabo brut, després d'una nit intentant fugir d'ell mateix i de castigar-se, entre vomitades i catarsi.

Amir també hi va, a aquest bar. “Avui vull ser com ells”: així és com descriu Kashua la soledat del seu germà àrab. “Avui vull ser un més d'ells, entrar a llocs on ells poden entrar, riure com riuen ells, beure sense pensar en Al·là. Vull ser com ells, lliure, ple de somnis, capaç de pensar en l'amor.”

D'una altra banda, l'advocat s'ha obsessionat amb la seua vida, que sembla una mentida. És com Kashua, un palestí israelià, un ésser hermafrodita, fill de la història, l'oportunitat d'Israel. Són polítics, però també pragmàtics, reclamen justícia i el dret a la normalitat. Són, com Sayed, xiquets de poble que avui viuen a la ciutat, són ambiciosos i tenen èxit, i són, segons que els descriu Kashua, inseguers.

La por a l'estatus i els dubtes socials turmenten els personatges de la novel·la. Aquest advocat cerca el seu lloc en aquest país. Per això vol que el seu cotxe siga un model més nou que no el dels altres advocats. Per aquest motiu considera important de comprar el millor *sushi* per als seus amics, que no li cauen bé, però que es reuneixen amb regularitat per a discutir com són de palestins els seus fills; que van a una escola comuna amb nens jueus i canten “cançons per a *Hanukkà* i la pasqua jueva”.

“Disculpeu –diu un dels companys més joves en una d'aquestes trobades–, no en sé res jo, d'això, i encara no tinc fills. Però per què cal enfortir la identitat palestina?”

Llavors comença la forta indignació, barrejada amb paraules com “identitat”, “història”, “arrels”, “cultura”: la batalla del present, un present en què es lluita pels conflictes ideològics en el camp de l'educació, la cultura i la moral.

I, tanmateix, l'advocat pensa que l'objectiu de les escoles comunes per a jueus i àrabs era crear quelcom nou, no pas reconstruir allò que és antic. En realitat, els xiquets sí que haurien “d'embeure la cultura occidental i aprendre dels companys d'escola jueus” allò que els seus pares no els poden oferir.

Coneixements sobre música, per exemple, o pintura, que no poden rebre d'un pare que va comprendre tard a la vida que “les pedres que rodolen” és un grup de música famós, i que encara no sap què volia expressar exactament Egon Schiele. Un pare que estima la literatura, però que menteix a la llibreria perquè no s'adonen que ha llegit ben poc. Un pare que, a més, tampoc no coneix les dones, perquè va créixer tenint-ne por; una por que forma part d'una societat que condemna el sexe i l'erotisme amb molta vehemència. Un pare que, a causa de tot això, gairebé perd la família.

La discussió s'agreuja aquella tarda quan es parla de quina importància té el passat per al futur: si cal que els palestins busquen les pròpies arrels o si quan ho fan només es tanquen en un ressentiment i un odi antics.

“Quin valor té un home sense arrels?”, pregunta un client. “És com un arbre: és possible que cresca sense

unes arrels fortes? Això mateix ocorre amb un xiquet, amb un poble.”

“Opine –replica l’advocat– que un arbre és un arbre i un ésser humà és un ésser humà.”

Amb aquestes frases clares i concises, a la novel·la Kashua fa un esborrany del dilema dels seus amics i la seua classe social. Es descriu a ell mateix, una generació que ha crescut amb el racisme diari que la por ha introduït en l’autobiografia, la por d’uns professors que pegaven, de la mateixa manera que la por de no passar desapercebut, de ser descobert com a àrab, en l’accent, en l’aparença. Els àrabs representen el 20% de la població d’Israel. L’assimilació, tal com descriu Kashua a la novel·la *Segona persona singular*, podria ser una solució. Amb tot, l’assimilació, i això ho saben ben bé els jueus, també pot ser un camí equivocat.

Amir, el segon personatge principal, exemplifica aquesta opció. Un estudiant tímid i solitari que fuig corrent d’una xica a qui li agrada. Que té cura d’un jueu, Jonathan, perquè està en coma. Que pren la seua identitat per a desaparèixer, per a poder trobar-se. Vol ser Jonathan en un país que sempre l’ha rebutjat com a Amir.

Kashua parla de totes aquestes coses amb duresa i sobrietat, amb tant sentit per a la comicitat com per a la ineludible tragèdia. Mostra una vista interior de la classe mitjana israeliana palestina. Descriu persones que volen ser al centre de la societat, que encara s’hi senten estrangers, malgrat que podrien ser l’avantguarda d’Israel.

Perquè volen viure en aquest país, amb els jueus. Perquè en coneixen les dificultats, les contradiccions, les mentides. Perquè Kashua parla per ell quan diu que “la fundació de l’estat d’Israel, el 1948, va ser un crim. Quan tothom ho reconega, podrem mirar cap al futur. Aleshores podrem construir un nou Israel”. Ho diu un home que deixa caure paraules que en aquest país poden tenir l’efecte de càrregues explosives.

Una vegada la setmana Kashua escriu una columna per al diari israelià *Haaretz*, per la qual més d’una vegada l’han anomenat “porc sionista”. També és l’autor de la famosa comèdia de situació *Avoda Aravit*, que significa ‘treball àrab’, i està orgullós d’haver

Kashua, escriptor, a Jerusalem. Estimat i odiat per jueus i per àrabs.

Manifestant palestina israeliana, policies a Tel-Aviv. Un Israel etern, pobre, testarrut, embolicat en la religió.

introduït els àrabs a la televisió israeliana en horari de màxima audiència. La sèrie tracta d’un periodista israelià palestí que fa tots els possibles per a ser acceptat pels jueus, i fins i tot vol anomenar el seu fill Theodor Herzl, cosa que per als àrabs el converteix de nou en un “porc sionista”.

Justament ací radica la gràcia i el desvergonyiment de Kashua, que apunta tant jueus com àrabs amb la mateixa satisfacció, i l’estimen com una estrella i l’odien en tots dos sectors de la població.

En la seua fantàstica primera novel·la autobiogràfica, *Àrabs dansants* (sense versió en català), descriu, per exemple, una propietària d’una casa que fa un pastís sempre que assassinen un jueu. “Es lleva el mocador del cap i s’hi tapa la boca, perquè ningú no puga sentir-la si llança crits xicotets d’alegria continguts.”

Això és dolent i gens bonic, i probablement cert. Tota l’amargor d’aquest país sorgeix en escenes com aquesta, però també tota la ridiclesa. “Mou el cul dins els pantalons de tela estrets,

Imatge del documental *Sayed Kashua - Forever Scared* (2009), de Dorit Zimbalist, sobre la vida d'aquest ciutadà d'Israel.

en moviments circulars”: així descriu Kashua la trobada d'un àrab amb la cultura pop. “En primer lloc, si tinguera un poc de seny, no intentaria ballar. Per què han de ballar com ell, els àrabs, en una discoteca? No se n'adonen, que són diferents? Que no els queda bé? Que es veuen horribles?”

L'escepticisme cap als àrabs és quasi tan profund com la tristesa cap al “racisme dels jueus”, tal com ell l'anomena. No se sap si van ser àrabs o jueus els qui li llançaren ous a casa seva i al seu cotxe. Una vegada, a la seua filla li van llançar una ampolla de plàstic a la cara. Kashua diu als seus fills que si hi torna a haver un atac només han de parlar hebreu. Semblen molt jueus, han de passar desapercebuts al barri jueu on viuen ara.

Seiem al cotxe i esperem que els fills isquen de l'escola, una escola comuna de jueus i àrabs, una escola com la de la novel·la, un projecte per a idealistes d'esquerres. “Després del sisè curs tots els jueus van a unes altres escoles”, explica Kashua: “Els pares volen el millor per als fills.”

Kashua s'alegra d'ensenyar el cotxe nou als fills, un Citroën C5 negre que li ha proporcionat l'estudi de televisió. “Apa!”, diu la filla mentre acarona l'entapissat de cuir.

“Súper!”, diu el fill mirant amb ulls radiants el pare. Van de camí a Tira, el poble on es va criar Kashua. “Allò és l'infern –explica–. Vam provar de viure-hi, però la meua dona i jo vam haver de fugir de la violència. Les màfies controlen Tira i la policia israeliana no fa res perquè només són àrabs que maten àrabs. Només intervenen quan assassinen un jueu.”

Els seus pares encara viuen a Tira, igual com els seus tres germans. A ell el van enviar a un internat d'elit a Jerusalem. Estava sol, un àrab entre jueus. Era el millor estudiant del seu curs. Tenia la cal·ligrafia més bonica i més clara. Com el seu pare.

El pare seu davant del televisor i va canviant entre la televisió estatal egípcia, un canal siri i Al-Jazira. La mare de Kashua ha posat pollastre damunt la taula, fulles de parra enrotllades, verdures gratinades i una sopa que té un cert gust de gelatina. Es queda dreta i mira com menja tothom, mentre el pare es mira la revolució àrab. Un dels germans arriba amb el seu fill, Ronni. “Així quan cresca no li serà tan difícil”, comenta. “Ronni també podria ser un nom jueu.”

Tots els germans de Kashua han tingut èxit. Hom ho pot percebre en les cases que han construït al costat de

la casa dels pares. I hom ho pot valorar quan condueix per Tira i observa com hi viu la gent. “Per a nosaltres, els palestins, no canvia res”, va escriure Kashua a la seua novel·la *Way yehî more bôqer* (“Que apunte el dia”). “En aquest lloc tan fet merda sempre hi haurà guerra, sempre hi ocurreran massa coses, hi haurà massa caos i confusió, en tots els aspectes de la vida; una cosa així condueix a la guerra. Les guerres reals d'aquest poble són guerres per honor, per poder, per herències i per places d'aparcament.”

A la seua mare li agradaria que Sayed tornara al poble, però per a ell és massa menut, massa agressiu, massa àrab.

En el camí de tornada visita el seu amic Sami, un advocat. Comenten que són la primera generació de titulats universitaris àrabs, la primera generació que torna a les ciutats que pateixen per l'èxode forçós dels palestins. “A la nit, Jerusalem est és mort –explica Sami–. Abans hi havia teatres i cinemes, però avui tot és fosc.”

Sami té una casa gran al barri àrab de Jerusalem Bait Safafa. Espera un futur optimista. “Hom sempre ha dit que Israel era l'única democràcia del Pròxim Orient. Aquest argument ho controlava tot. Amb la revolució àrab tot això canvia. Estic orgullós dels nostres germans.”

És tard. De camí a casa seva hi ha un carrer, que travessa un barri jueu, situat sobre un terraplè de tres metres d'altura, “perquè els jueus no hagen de veure els àrabs”, afirma Kashua.

Al pis encara hi ha llum. La seua dona està embarassada del tercer fill. Ella també és de Tira. Kashua ha escrit sobre el seu matrimoni, d'una manera tan dura, sincera, amarga i divertida com sobre les altres bogeries de la seua vida. “Es van besar amb rapidesa i sense ganes”, diu a *Segona persona singular*, “i l'advocat anà directe a complir el seu deure”.

“En realitat la cosa difícil només ha estat escriure que la meua dona i jo vam fer sexe abans del matrimoni”, explica. “Ha hagut de passar molt de temps perquè la seua família la perdonara.”

Georg Diez

Traducció de Blanca Juan